

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ympäristölautakunta 20.08.2024 § 68
339/03.00/2024

Valmistelija Tekninen avustaja Essi Höysniemi ja maankäyttöpäällikkö Antti Kivikko

Tausta

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Lausunto pyydetään antamaan 2.9.2024 mennessä. Aluehallintouudistus kytkeytyy ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään yhden luukun asiointimahdollisuutta Lupa- ja valvontavirastossa.

Säädettävät ja kumottavat lait

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulosohjauksesta ja hallinnon järjestämisestä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin.

Viranomaisten tehtävien uudelleen organisointi

Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten perustamisen johdosta on tarpeen tarkentaa säännöksiä ohjaustoimivallasta ja viranomaisten yhteistyöstä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat ELY-keskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle. Uudistuksen yhteydessä aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät Ruokavirastoon sekä ELY-keskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät Liikenne- ja viestintävirastoon. Ahvenanmaan valtionviraston asema ja tehtävät säilyisivät nykyisellään.

Lakikokonaisuuteen ja hallituksen esitysluonnokseen voi tarkemmin tutustua Lausuntopalvelussa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=3b4dd9a1-204b-414c-9fdf-1ed9ca308ef9>

Toimivalta Hallintosääntö 26 §

Esittelijä Maankäyttöpäällikkö Antti Kivikko

Ympäristölautakunta päättää antaa lausuntopyyntöön Oriveden kaupungin lausuntona seuraavan lausunnon:

Oriveden kaupunki näkee lakikokonaisuuden uudistamishankkeen tavoitteiden olevan positiivisia. On tärkeää uudistaa valtion hallintoa lupaprosessien yhdenmukaistamisen, nopeuttamisen ja sujuvuuden lisäämisen sekä toki myös valtionhallinnon tehokkuuden ja taloudellisten hyötyjen saavuttamiseksi. Kaupunki näkee tavoitteet erityisen tärkeinä käynnissä olevan vihreän siirtymän kannalta, jonka myötä Suomeen on mahdollista kohdistua mittavia investointeja uusiutuvaan energiaan, uusiutuvaa energiaa hyödyntävään tuotantoon sekä uudentyyppisiin teknologioihin ratkaisuihin. On kannatettavaa, että lainsäädännön uudistamisessa tämä Suomella oleva mittava mahdollisuus otetaan lähtökohdaksi ja pyritään edistämään hankkeiden toteutumista juuri Suomeen.

Lakiuudistusten myötä valtion hallinto kyseessä olevilla sektoreilla muuttuu paljon nykyiseen verrattuna. Erityisesti uudesta Lupa- ja valvontavirastosta on tulossa tehtäväkentältään ja vastuultaan erittäin laaja toimija. Lakihankkeiden myötä sille siirtynee merkittävästi tulkinta- ja ohjausvaltaa. Kaupunki toteaa, että Lupa- ja valvontavirastolle siirtymässä olevat tehtävät (esimerkiksi ympäristöön liittyvät tehtävät) ovat keskeisiä tehtäväsektoreita niin investointien, luonnonvarojen käytön, kaupunkikehittämisen ja maankäytön suunnittelun kuin myös vihreän siirtymän hankkeiden osalta. Tämän vuoksi erityisesti uudesta Lupa- ja valvontavirastosta on kuntien näkökulman kannalta muotoutumassa lakiesitysten mukaan varsin keskeinen toimija.

Kaupunki näkee uudelle Lupa- ja valvontavirastolle lakihankkeiden myötä tulossa olevan varsin merkittävän aseman vuoksi, että ko. viraston toiminnan ohjaus, sujuvuus ja tehokkuus on ensisijaisen tärkeää ja tulee varmistaa. On tärkeää varata virastolle riittävät resurssit toimintaan, jotta virasto toimii tehokkaasti sen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli virasto ruuhkautuu ja sen toiminta ei ole tehokasta, on riskinä, että ympäristöön ja siten investointeihin liittyvien asioiden eteneminen hidastuu merkittävästi.

Uusi lupa- ja valvontavirasto olisi koko maan laajuinen toimija. Kaupunki katsoo, että on tärkeää varmistaa riittävän paikallistuntemuksen säilyminen viraston toiminnassa. Paikallis- ja aluetuntemus on eduksi tehtävien käytännön hoitamisessa. Kaupunki näkee myös yhtenä riskinä, että ruuhkautumisen vuoksi käsittelyajat, käsittelyvalmius ja neuvontavalmius saattavat uuden viraston toiminnassa laskea niiden alueiden osalta, joilla nykyisin toiminta on ollut sujuvaa. Tätä riskiä korostaa se, mikäli koko Suomen alueella olevat hankkeet laitetaan ns. samaan jonoon. Tämä tarkoittaisi sitä, että hankemäärältään suurien alueiden käsittelyajoissa voisi tapahtua nopeutumista, mutta hankemäärältään pienempien ja aiemmin sujuvasti toimineisiin alueellisiin palveluihin verrattuna toiminta saattaisi hidastua.

Nykyiset ELY-keskukset on lakihankkeiden myötä tarkoitus pilkkoa niin, että nykyisten ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualueen tehtävät siirretään uuteen Lupa- ja valvontavirastoon ja puolestaan uusiin elinvoimakeskukseen siirretään muut nykyiset ELY-keskusten tehtävät pois julkisen henkilöliikenteen tehtävät. Kaupunki ei ota kantaa suunniteltuun organisaatiojakoon tältä osin, mutta toteaa, että on tärkeää säilyttää elinvoiman ja siten talouden näkökulmien yhteys ja keskustelu ympäristöasioiden kanssa jollakin tasolla. Vuorovaikutus näiden tahojen kesken on keskeistä, jotta eri osasektorit eivät eriydy liikaa toisistaan.

Talous ja ympäristö liittyvät keskeisesti toisiinsa erityisesti käynnissä olevissa vihreän siirtymän hankkeissa, joten kaupungin näkemyksen mukaan näiden sektoreiden välisen vuorovaikutuksen menettäminen kokonaisuudessaan ei edistäisi lakihankkeiden tavoitteiden toteutumista.

Kaupunki toteaa, että uuden Lupa- ja valvontaviraston tulossa olevan merkittävän roolin vuoksi on erityisen tärkeää, että uuden viraston organisaatiossa, organisoinnissa sekä myös virkavalinnoissa edistetään lakihankkeiden tavoitteena olevaa sujuvaa päätöksentekoa, joka mahdollistaa vihreän siirtymän hankkeiden etenemistä omalta osaltaan. Uuteen virastoon on suunnitelmien mukaan siirtymässä nykyisten ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualueen tehtävät ja siten oletuksena myös henkilöstö. Ympäristöön liittyvä lainsäädäntö on laajaa, moniportaista ja monelta osin lain soveltamisessa on paljon kyse tulkinnasta. Myös oikeuskäytännöllä on monien seikkojen tulkinnassa ratkaisevaa roolia. Tämän vuoksi lakihankkeiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta on olennaisen tärkeää, että miten uudessa Lupa- ja valvontavirastossa jatkossa tulkintaa tehdään. Uuden viraston ottamalla tulkinnoilla ja linjauksilla tulee olemaan ratkaiseva vaikutus siihen, saavutetaanko lakihankkeissa asetetut tavoitteet esimerkiksi käytäntöjen sujuvoittamisen ja yhdenmukaistamisen suhteen.

Uuden lupa- ja valvontaviraston kohdalla suunnitelmiana on yhdistää nykyisten alueellisten ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualueen tehtäviä koko maan laajuisesti viranomaistoimijaksi. Kuten edellisessä kappaleessa todetaan, uuden viraston jatkossa ottamalla tulkinnoilla ja linjauksilla on ratkaiseva rooli siihen, saavutetaanko lakihankkeiden tavoitteet. Kaupunki katsoo, että lakihankkeiden myötä käynnistyvän uudistuksen toimeenpanossa tulee varmistaa se, että uuden viraston tulkintakäytännöt valikoidaan järkevällä tavalla. Tällä tarkoitetaan erityisesti sitä, että yhdenmukaistamisen ei tule tarkoittaa sitä, että nykyisten ELY-keskusten alueellisesti tekemistä tulkinnoista valittaisiin yhdenmukaiseksi koko maahan ne tiukimmat lakitulkinnot ja käytännöt. Kaupunki näkee tähän kohdistuvan riskiä, jonka minimointi tulee lakihankkeiden kokonaisuudessa ja niiden tulevassa toimeenpanossa varmistaa, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa.

Muilta osin kaupunki katsoo lakihankkeen olevan perusteltu, eikä siihen ole muuta lausuttavaa.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
